

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Karlén Karlsson

Härad:

Kinnared

Adress:

Finnvägg. 2, Almsåsa

Socken:

Fidderås

Berättat av:

Johanna Petersson

Uppteckningsår:

1939

Född år

1899 i Fidderås

Om kalendrar

Jag kommer mycket väl ihåg
hur styft folk höll på att en del
saker skulle ske på bestämda dagar.
Säger Johanna Petersson, när jag frågar
hennes om kalendrar. Jag minns
det bland annat från mina föräldrar
här på Strandtorpet. Strandtor-
pet är beläget i en skogsbygd
med ett flatal småställen söder
om Odenslunda by i Fidderåss
socken. Johanna Petersson har så
gatt som oavbrutet under hela sitt
liv. bätt på nämnda ställe)

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5814 2.
Landskap: Småland Upptecknat av: Wilhelm Karlsson
Härad: Vimmerby Adress: Järnvägg. 2, Alvesta
Socken: Hederslöv Berättat av: Petrus Pettersson
Uppteckningsår: 1939 Född år 1872 i Hederslöv.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Särskilt var ju våren den tid, då
det gällde att hålla reda på kalen-
derdagarna. För bruket och arbetet
med jorden börjades i regel tidigt
eller så fort jorden var tillräckligt tår-
glad. Först plöjdes de tegar som för
inte kunnat plöjas på hösten. Man
hade ju inte annat än ett par kor
som dragare, och det gick ju inte
alltid så fort.

De djur som tidigast fingo
ut på grönbete var fjäsen. De släp-
tes ut redan vid den första maj.
På bandgårdarna uppe i bergen fanns det

5814

3

ACC. N:R.

Landskap:

Upptecknat av:

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Särskilda färkagar, som fören fingo be-
ta i, men för hamma på Skendetspet
hade hade vi ingen sådan kage, utan
vi hade dem fjuddade, vanligtvis på
den s. k. brödgården, vilken var ovan
att besås med råg kommande kash.

Den första juni inföll den första
betsdagen för slerbaskapen. Vi
"släppa" den 1 juni i år som vanligt
skickade bönderna i Odenslunda
had i god tid, för att berparna i god
tid skulle ha gårdsgårderna mellan
de olika kullen i ordning, så att
djuren källa sig, där de skulle vara

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5814 ⁴

Landskap: Småland Upptecknat av: Thilda Skerfvar
 Härad: Kinnared Adress: Järnågg 21 Alvesta
 Socken: Federfläa Berättat av: Johanna Petersson
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1894 i Federfläa

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Det var ju i arrendeavtalet stadgat
att torparna skulle hålla gårdsgårdar
as i ordning, vilket ofta kunde vara
svårt nog.

Att liatal bönder i Odenslunda
har lagat kåruck och när jag var barn
var det inte utan att jag lykte att
det var riktigt högljligt när den
första betesdagen äntligen kom jag
tror att den var mycket efterlängta-
re för oss - fodret var ju i de
flesta fall så gott som slut och det
blev ju alltid ökning i mjölken
när korna kom ut på bete.

5814

ACC. N:R.

Landskap:

Upptecknat av:

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år

5
 Ett kabete skulle vi ha enligt
 avtal i kontraktet med borden uppe
 i byn som såddes om bogen. För den
 andra kan bjude vi bett hos en annan
 borden för 5 kronor för sommaren.

Redan vid åttatiden på morgo-
 nen den första juni kommo borden-
 na från Odenslunda med sina krea-
 tar. Det var ett pinglande och
 ett lagrade spjäl bevingen utan lik.
 Det kände ju ofta att det var första
 gången en skut eller karga hade repat
 en karnen och det ville mycket
 till att få dem med, när de inte var

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5814

ACC. N:R.

Landskap:

Upptecknat av:

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år

"Levande" som det hette och heter.
 Det var svinar och ugglor samt
 hästar ~~bönderna~~ drivo på bete. Det
 blev ett nytt liv i lagarna efter
 släppningen. - Karna sånade, hästar-
 na gnäggade och kaskällorna ping-
 lade. Den första betesdagen var med
 andra ord en stor dag för oss som
 bodde härute på den tiden.

Innan man släppte karna på bete
 var ju i regel vårarbete och skä-
 kat. Sinst såddes alltid på Karoli-
 nadsdagen den 20 maj. Havsen såddes
 tidigare. Den skulle alltid ses i

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5814

ACC. N:R.

Landskap:

Upptecknat av:

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

"finne vike", som inföll mellan den
28 april och den 5 maj. Färst såddes
med den s. k. plaghaaren - haaren som
såddes på valljord och sedan såddes
man på "återvännat" - åker som för
två år i rad besåddes med haare.
Traligtvis har namnet "återvännat"
uppkommit med hänseftning på att
valljorden åter blivit vänd, dit vill
säga andra gången sedan den var klä-
ber

Biträffande kornet hade man flera
märken att räkna sig efter. Kornet skul-
le ses när enbaskerna sät, eller

ACC. N:R. 5814 8

Landskap: Småland Upptecknat av: Peter Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Järnvägsq. 9 Blomsta
 Socken: Federö Berättat av: Johannes Petersson
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1892 i Federö

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

När häggen blommade. En del hade
 också sin uppmärksamhet riktad på
 maskrossen. När denna ört blomma-
 de var det naturligt att så kornet,
 ansåg man.

Hästrågen skulle sås vid "Maskros-
 mässe", som infaller den 29 september.
 Hästrågen sådde man i ^{12: te beken} ~~här~~ ~~den 26 maj~~.
 Vårbiten skulle också sås ~~vid denna~~
~~tid~~ i början av maj.

I arten hade man också den
 s. k. "Hultamarksnoden" till märkes-
 teg. Hultet marknad - en riktig
 stormarknad hölls vanligen den 26

ACC. NR **M.** 5814:8

Landskap: Småland *Upptecknat av:* Vilhelm Karlsson
Härad: Kinnevald *Adress:* Järnv.g. 21, Alvesta
Socken: Vederslöv *Berättat av:* Johanna Petersson
Uppteckningsår: 1939 *Född år* 1872 *i* Vederslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

---- Höstrågen skulle sås vid "Meckelsmässe", som infaller den
29 september. -----

Skriv endast på denna sida!

5814

ACC. N:R.

Upptecknat av:

Adress:

Berättat av:

Född år

i

Landskap:

Härad:

Söcken:

Uppteckningsår:

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

april, vilket datum inföll i "Elti vike"
De skulle istället vara rädda, om man
ville förvänta sig god skörd. I minne be-
sattes bondbänarna. Dessa sattes
ibland även till samman med pa-
takis. Bondbänar var i regel den
enda sort av bänar, man odlade
på den tiden.

Sist räddade man rovarna. Detta
skedd vanligtvis omkring den
1 juni, vilket på detta datum förs-
tås.

Älskolåttan började alltid i mit-
ten av den andra veckan i juli må-

10

ACC. N:R. 5814

Landskap: Småland Upptecknat av: Vilhelm Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Järnåggsg. 2, Alvesta
 Socken: Hederslöv Berättat av: Johanna Petersson
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1892 i Hederslöv.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ned, ofta på Eleonoradagen. Först
 släddes bollen och efter lunch släddes
 man ängsligheten även bollen "skrab-
 baslätter". Sist släddes kårmarkerna.
 I hela släkten åtminstone vad det
 gällde gårdarna upp i byn brukade
 vara ungefär en månad eller till
 dess det var tid att börja skära
 den ärriga såden. Bekräftande såden
 hade man inte några bestående mei-
 kesdagar att följa, utan söllade sig
 mer efter dess magnad.

Den fjärde månadagen inföll
 "Helg Torsdag" - Kristi himmelfärd dag.

5814

ACC. N:R.

Landskap:

Upptecknat av:

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år

i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

På den tiden badade man inte så mycket precis, jag kommer aldrig ihåg att jag eller mor var vid sjön och badade någon gång. Den enda renslighetsprocedur man var tvungen på sig, var den man genomgick julaften. Då tvätades hela kroppen temme ganska grundligt. Men vi yngre brukade ju gå till sjön och bada. Det första badet brukade vi ta midsummarefter. Sedan badade vi då och då till i mitten av augusti.

Den första maj skulle man vara

Skriv endast på denna sida!

12

ACC. N.R. 5814

Landskap: Småland Upptecknat av: Vilhelm Karlsson
 Härad: Björnsåls Adress: Järnågg 2 Allast
 Socken: Edsö Berättat av: Johanna Eksson
 Uppteckningsår: 1934 Född år 1872 i Edsö

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

jå att gå barfote oaktat om väd-
ret var lämpligt hörför eller inte
Det är första maj i dag i dag
för då gå barfote till skolan. Det
kunde vara kallt och rastigt och
jag kommer i tank att jag fräs skryg-
ligt i bländ. Men barn jå den tiden
blev inte så barffjäsade som
nu.

Barfudagen kallade man även först
sommar dagen. Den dagen skulle man
sliga upp och lägga sig i dags-
ljus. Barfudagen var också kam-
dagen. "Banan skall bära ljus i

5814

ACC. N:R.

Landskap:

Härad:

Socken:

Uppteckningsår:

Upptecknat av:

Adress:

Berättat av:

Född år

i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Sång, "Lette det."

Ja så gick det till kärlekarna
 på torpet och så gick det till när
 jag sedan förenade som jiga hos
 en bonde uppe i byn. Även där
 kall den något på att en hel del
 skulle ske på bestämda dagar och
 tider. Numera har de ju mera allmänt
 börjat att låta bli att rätta sig
 efter gamla märken och kallander.
 Numera rättar man ju sig
 när det gäller vädd mer åt väder-
 ken och om jorden är färlig. Sådan
 tar man av när den är mogen.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. ¹⁴5814

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *Pihlström Karlsson*
 Härad: *Kinnared* Adress: *Jönväg 92, Alvesta*
 Socken: *Hederslöv* Berättat av: *Johanna Petersson*
 Uppteckningsår: *1939* Född år *1892* i *Hederslöv*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Men nog tror jag att de hade
 varit många gånger förr i tiden. Det
 var nog inte säkert att detta sig
 efter gamla märken, slator, fästen
 och fästingar, som bjöts med spår
 och hjärta och fast vid det gamla.

Uppgifterna i ovanstående
 uppteckning ~~först~~ gälla tiden
 1870 - 1890 - tiden. Upppteckningen
 är som förut otyglad, hämtad från
 Odenstads i Hedersläns sock-
 en.

15

ACC. N:R. 5814

Landskap: Småland Upptecknat av: Petkelm Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Järnvägs. 2/ Alenäs
 Socken: Vadestads Berättat av: äldre person i
 Uppteckningsår: 1939 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ärseldar i Vadestads
 Sedan ett hundra årselder tycks
 inte vara så värst gammal. Efter
 förfrågan har ett flertal personer
 här upptecknaren dragit den slutsat-
 sen att denna sed börjat före på
 1840 och 1880-talet. Min Mor Johanna
 Pehrson minns har en grannar bru-
 kade elda majbål på ett berg i
 närheten av sitt hem. Detta sked-
 de dock utan folksamling. Senare
 från slutet 1800-talet slut började
 man dock att halbergsmissa och
 sen elda majeld, till vilket även

5814

16

ACC. N:R.

Landskap:

Upptecknat av:

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år

i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Någon festlighet var knuten. Byggs
 ungdom samlades kring bålet till
 dans och leker. Bålet bestod av ris
 och grenar i de flesta fall hämtat
 från röjning av åkerrester eller
 ängar. Även kunde att man eldade
 med någon form gjutarna eller dy-
 likt. I övrigt användes vanligtvis
 bränsle, som knappast drögs till
 annat än att elda upp på ett dy-
 likt bål. En sådan eld benämndes
 alltid för helbargsmässaelld eller
 Majeld. Någon av de äldre i Tides-
 lön kan inte minnas att man

Skriv endast på denna sida!

5814

17

ACC. N:R.

Landskap:

Upptecknat av:

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år

i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Tänkt någon önskel såsom just vid Bel-
bergs mässor aftonen.

Bruket med Belbergs mässor-
darna ha mer och mer upplagits i
Smålands socknarna. Men det
alltid så, att någon förening, hem-
byggsförening ordnar med majböl
~~och~~ med fest i vilken allmän-
heten deltaga. I Guderslöva brukar
varje år godtemplarlaget Tids an-
ordna majböl. Där brukar man
då och då stora bålet brinna med
sjunga vårsånger, någon berättar
om Belbergs mässor firandet ge-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5814 ^{18.}

Landskap: Småland Upptecknat av: Alfred Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Järnväg 4 Alabo
 Socken: Västertorp Berättat av: Äldre personer i
 Uppteckningsår: 1937 Född år i Västertorp

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

namn Tiderna o. s. v. Eric Belbergsmos-
 soelden kallas man så länge värmen
 kommer till bygden. Mycket folk
 brukas samlas och det hela brukar
 vara både roligt och stämning-
 fullt. Och medan bålet flammor
 som bäst brukas man utbringa
 loven för våren.

Man kan säga att den gamla re-
 den med majeld omfaller mig allt
 större i trösk. Det borde vara fö-
 sockna i Kinnared som inte har någon
 förening som hade ett majeld
 Valbergsmössöffen.